

Asia: VN/36541/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi poliisilain 5 a luvun (siviilitiedustelu) muuttamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksen tavoitteita kansallisen turvallisuuden turvaamisesta sekä tiedustelulainsäädännön ajantasaistamisesta voidaan lähtökohtaisesti pitää hyväksyttävänä. Muuttunut turvallisuusympäristö, teknologinen kehitys sekä valtiollisten toimijoiden toiminnan lisääntyvä tekninen ja kansainvälinen ulottuvuus voivat perustella tiedusteluviranomaisten toimivaltuuksien kehittämistä. Myös tiedustelutoiminnan käytännön soveltamisessa havaittujen tarkennustarpeiden huomioon ottamista voidaan pitää perusteltuna.

Samalla voidaan kuitenkin todeta, että esityksessä ehdotetut toimivaltuuksien laajennukset kohdistuvat useisiin perusoikeuksien kannalta erittäin herkkiin alueisiin, kuten viestin salaisuuteen, yksityiselämän suojaan, henkilötietojen suojaan sekä oikeusturvaan. Tästä syystä sääntelyn täsmällisyydellä, tarkkarajaisuudella ja oikeasuhtaisuudella voidaan katsoa olevan korostunut merkitys.

Tietoliikennetiedustelua koskevien hakuehtojuen laajentamista, viestin sisältöön menevien hakuehtojuen sallimista sekä Suomessa sijaitsevien tai oletettavasti sijaitsevien telepäätelaitteiden käyttämistä hakuehtoina voidaan pitää valtiosääntöoikeudellisesti merkittävinä muutoksina. Erityisesti ilmoitusvelvollisuudesta luopumista koskevan ehdotuksen osalta olisi perusteltua arvioida tarkemmin sääntelyn vaikutuksia oikeusturvan sekä tiedustelutoiminnan jälkikäteisen valvottavuuden näkökulmasta. Ilmoitusvelvollisuudella voidaan katsoa olevan merkitystä myös tehokkaiden oikeussuojakeinojen toteutumisen kannalta.

Esityksen tavoitteena olevaa tiedustelutoiminnan tehokkuuden lisäämistä voidaan sinänsä pitää hyväksyttävänä. Samalla voidaan kuitenkin pitää tärkeänä, että toimivaltuuksien laajentamisen välttämättömyyttä ja suhteellisuutta arvioidaan huolellisesti suhteessa ehdotettujen keinojen

vaikutuksiin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiselle. Erityistä merkitystä voidaan antaa sille, miten sääntelyssä turvataan riippumaton ennakkollinen ja jälkikäteinen valvonta sekä toimivaltuuksien käytön tehokas laillisuusvalvonta.

Rajavartiolaitoksen avustamistoimivaltaa sekä suojelupoliisin ulkopuolisten tahojen käyttöä koskevien ehdotusten osalta olisi lisäksi perusteltua arvioida tarkemmin vastuusuhteiden, toimivallan rajojen sekä valvonnan toteutumisen selkeyttä. Kun tiedustelutoimintaan osallistuu useampia viranomaisia tai viranomaisen ulkopuolisia toimijoita, korostuu sääntelyn täsmällisyyden ja ennakoitavuuden merkitys oikeusturvan näkökulmasta.

Julkisuuslain salassapitoaika koskevien muutosten osalta voidaan pitää hyväksyttävänä tavoitteena kansallisen turvallisuuden suojaamista myös pitkällä aikavälillä. Samalla olisi kuitenkin perusteltua arvioida tarkemmin salassapidon keston oikeasuhtaisuutta sekä sitä, miten sääntely vaikuttaa viranomaistoiminnan julkisuuteen ja mahdollisuuksiin arvioida tiedustelutoiminnan lainmukaisuutta jälkikäteen.

Kokonaisuutena esitystä voidaan pitää merkittävänä ja valtiosääntöoikeudellisesti herkkänä tiedustelulainsäädännön uudistuksena. Jatkovalmistelussa olisi perusteltua arvioida erityisen huolellisesti ehdotettujen toimivaltuuksien välttämättömyyttä, oikeasuhtaisuutta, valvontajärjestelmän riittävyttä sekä sääntelyn vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen.

Anh Tran
YDHV lakitiimi